Historia

Spinone on Italiasta peräisin oleva seisova lintukoira, joka kuuluu FCI:n ryhmään 7. Suomessa spinonen rotujärjestö on Saksanseisojakerho (SSK). Spinonelle ominaisia käyttöominaisuuksia ovat järkevä riistaintoinen haku, rotutyypillisenä askellajina ravi, tarkka hajuaisti sekä luontainen riistankäsittelytaito ja nouto-ominaisuudet.

Kuten niin monen muunkin vanhan rodun, myös spinonen historia on hämärän peitossa. Muun muassa Senofonte ja Seneca ovat jo noin 500 eKr. maininneet kirjoituksissaan karkeakarvaisen koiran, joka oli fyysisesti kestävä ja seisoi riistaa. Myöhemmin samantyyppisistä karkeakarvaisista koirista löytyy mainintoja ajalta 100 jKr. Flavio ja Oppiano (200 jKr.) lisäsivät omissa rotukuvauksissaan koiran ominaisuuksiin ”koira, joka ei metsästä itselleen vaan isännälleen”, mikä on mainittu useissa nykypäivänkin lähteissä yhtenä spinonen arvostetuimmista ominaisuuksista.

1400-luvulta lähtien spinonen tyyppisiä koiria on esiintynyt muun muassa Montagnan, Tizianin ja Tiepolon maalauksissa, minkä lisäksi aikakauden kirjallisissa lähteissä kerrotaan arvostetusta metsästyskoirarodusta, jonka ominaisuudet ja ulkonäkö vastasivat nykyistä spinonea. Sana ”spinone” tarkoittaa vapaasti käännettynä piikikästä, minkä on katsottu viittaavan joko koiran karheaan turkkiin tai vaikeakulkuiseen maastoon, mihin rotu on alkujaan luotu.

Spinone on alkuperältään talonpoikien käyttämä ja jalostama monipuolinen metsästyskoira, jonka tarkoituksena oli hankkia perheelle ruokaa mahdollisimman tehokkaasti. Vaikeina aikoina etenkin ruskea värimuunnos oli köyhien talonpoikien suosiossa, koska se maastoutui hyvin ilta- ja aamuhämärän rikkaiden talollisten jahtimaille, josta perheelle haettiin salametsästyksellä lisäruokaa pöytään.

Rauhallisen mutta määrätietoisen hakunsa ansiosta spinone erittäin kestävä ja tarkkanokkainen riistanlöytäjä, mikä teki siitä ihanteellisen metsästyskoiran vaikeakulkuisiin maastoihin, jokivarsiin ja suoalueille. Spinone on tyypillisesti erinomainen noutaja niin maalta kuin vedestä: alkujaan yksi rodun tärkeistä tehtävistä oli jäljittää ja noutaa jokisuistoissa ja jokivarsissa vesilintupassissa ammutut linnut. Spinonella ei tulisi olla varsinaista petoeläinkovuutta, vaan sen tulisi seistä pienpedot – kaikenlainen aggressiivinen suhtautuminen on epätoivottava piirre. Spinone poikkeaa tässä suhteessa psyykeltään monesta muusta mannermaisesta seisojasta.

Toisen maailmansodan jälkeen spinonekanta hupeni lähes olemattomiin. Rodun säilyttämiseksi ja haluttujen ominaisuuksien vahvistamiseksi spinonea on risteytetty mm. korthalsingriffonin kanssa, mistä voi vieläkin nähdä piirteitä etenkin rodun ruskeassa värimuunnoksessa. Korthalsingriffonin lisäksi rotuun on tuotu uutta verta muistakin ranskalaisista seisojista (esim. boulet) ja noutajista, bracco italianosta ja karkea- ja lyhytkarvaisesta saksanseisojasta. Setterin ja pointterin vaikutus näkyy paikoin vieläkin valko-oransseissa linjoissa. Toisen maailmansodan jälkeen rodun harrastajat alkoivat kiertämään syrjäisiä maalaiskyliä ja kartoittamaan kaikkein rotutyypillisimpiä yksilöitä, joiden pohjalta rotua alettiin luomaan uudestaan. Alussa pääpaino oli ulkomuodossa, minkä seurauksena käyttöominaisuudet osin heikkenivät. Metsästäjien vaatimuksesta säilyttää spinone metsästyskoirana rotujärjestössä alettiin 1980-luvun alkupuolella painostaa voimakkaasti ja laajamittaisesti käyttöominaisuuksien parantamiseen. Tällä hetkellä rodun metsästysominaisuuksien keskitaso on italialaisen rotujärjestön mukaan saatu Italiassa hyvälle tasolle, ja spinone on varteenotettava vaihtoehto seisojametsästykseen. Italiassa virallinen jalostuksen ohjenuora on vielä tänäkin päivänä valita ”parhaista käyttökoirista rotunsa tyypillisimmät edustajat”.

Spinone meillä ja muualla

Ensimmäinen spinone tuli Suomeen Englannista vuonna 1986, ja ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1989. Varsinaisesti kanta alkoi kasvaa vuonna 1995. Valtaosa Suomen spinonekannasta juontaa juurensa englantilaisiin pääosin näyttelykäytössä olleisiin koiriin, joihin on Suomessa vuosien varrella sekoitettu käyttöominaisuuksiltaan eritasoisia koiria. Tällä hetkellä Suomessa spinoneita on noin 200, vuosittain rekisteröidään vajaa parikymmentä koiraa. Metsästyskäytössä näistä on arviolta noin 50–70 prosenttia. Kotimaansa Italian lisäksi rotu on levinnyt muihin Euroopan maihin ja Yhdysvaltoihin. Alkuperämaata lukuun ottamatta yhä harvempi koira on metsästyskäytössä. Useissa maissa rotu on muuttumassa näyttely- ja muuksi harrastuskoiraksi. Jalostuksessa suuri haaste onkin säilyttää rodun hyvät käyttöominaisuudet, hyvä hermorakenne, miellyttävä luonne, hyvä terveys ja rodunomainen ulkomuoto. Tähän pyritään valitsemalla jalostukseen hyvän luonteen ja vahvan hermorakenteen omaavia terveitä ja terveistä linjoista olevia koiria, joiden voidaan perustellusti olettaa periyttävän vähintään rodun keskitasoa olevia käyttöominaisuuksia.

Spinonekanta eri maissa.

	Koiria	**Metsästyskäytössä**	**Käyttökokeissa**	**Erityisiä terveysongelmia**
Italia	4 500–5000	90 %	2 %	-
Britannia	3 500	<10 %	0,2 %	-
Yhdysvallat	3 500–4000	30 %	5 %	HD, ED, mahalaukun laajentuma, erilaiset keskushermostoperäiset kohtaukset, autoimmuunisairaudet, syöpä
Suomi	170	65 %	6 %	ED, OCD
Alankomaat	350–300	15 %	5 %	-
Ruotsi	200	10–15 %	2 %	Entropion, ektropion, purenta
Saksa	250	15 %	10 %	-

Tiedot ovat arvioita ja perustuvat ko. maan kasvattajilta, rotujärjestöltä tai rotua harrastavilta yhdistyksiltä saatuihin tietoihin. Tietoihin on arvioitu viimeiset 4–5 vuotta.
CA = cerebellar ataxia, pikkuaivoataksia, HD = hip dysplasia, lonkkanivelen dysplasia, ED = kyynärnivelen dysplasia
Lähde: Spinonen jalostuksen tavoiteohjelma 2011–2015.

Italia: Rodun tilanne Italiassa on pysynyt kutakuinkin vakiona. Valtaosaa koirista käytetään käytännön metsästykseen, mutta vain pieni osa käy kokeissa. Rotua pidetään yleensä ottaen terveenä. Rakenteessa on jo vuosien ajan pyritty suuresta ja raskaasta, rotumääritelmän ylärajoilla olevasta entisaikojen koirasta kohti nykypäivän metsästyksessä toimivaa dynaamista, urheilullista ja tervettä käyttökoiran rakennetta. Jalostuksen ohjenuorana on jo vuosia ollut valita hyvien käyttökoirien joukosta rotunsa tyypillisimmät yksilöt, eli jalostuksessa painotetaan rodun käyttöominaisuuksia. Avoimissa maastoissa spinonen odotetaan hakevan laajasti siinä missä muidenkin mannermaisten seisojien. Peitteisissä maastoissa spinonesta on kuitenkin löydyttävä ”metsien ja vaikeakulkuisten suistojen” metsästyskoiran tyypillinen harkitseva haku. Pitkäjänteisen valikoivan jalostustyön ansiosta rodun käyttöominaisuuksien keskitaso on saatu varsin hyväksi, mistä osoituksena on mm. spinonejoukkueen voittama Coppa Italia -käyttökoe vuonna 2009.

Metsästys

Spinone on monipuolinen metsästyskoira. Suomessa spinonea käytetään pääasiassa seisovana lintukoirana kanalintumetsästyksessä, noutavana koirana vesilintumetsästyksessä ja kyyhkysjahdissa sekä jonkin verran jänisjahdissa. Haavoittuneen riistan jäljityksessä spinone on erittäin hyvän vainunsa ansiosta erinomainen apulainen.

Spinonelle ominaista on riistaintoinen haku, rotutyypillisenä askellajinaan ravi, joskin se vaihtaa riistaintoisena usein laukalle. Lisäksi spinonella on tarkka hajuaisti, luontainen riistankäsittelytaito ja hyvät nouto-ominaisuudet niin maalta kuin vedestä. Spinone on monipuoliseen metsästykseen soveltuva lintukoira ja varma seisoja, joka pystyy hakemaan hyvin riistaa niin avoimessa maastossa kuin peitteisissä risukoissa ja metsässäkin. Sen pohjavillaton karkea karvapeite ja paksu nahka suojaavat hyvin raapivia risuja vastaan sekä pitävät sen lämpimänä uidessa ja kylmillä talvikeleillä. Tarkkavainuisena se on erinomainen linnunlöytäjä.

Spinonella ei ole varsinaista pienpetokovuutta, ja kaikenlainen aggressio pienpetoja kohtaan lasketaan rodulle virheeksi. Spinone voi kuitenkin ilmentää esim. supit seisomalla. Pienpetokovuuden puuttuminen heijastuu miellyttävänä, lempeänä luonteena ja varsin korkeana miellyttämishaluna. Nämä tekevät spinonesta suhteellisen helpon kouluttaa, joskin yksilöiden välillä löytyy eroja. Miellyttämishaluisesta luonteestaan huolimatta spinone vaatii johdonmukaisen koulutuksen, kuten mikä tahansa muukin seisova lintukoira.

Spinonen hakutyöskentely on jonkin verran hitaampaa kuin esim. saksanseisojilla. Spinonen työskentely on järkevää ja rauhallista, mutta siitä on kuvastuttava riistainto ja pyrkimys riistalle, sekä maiseman on vaihduttava. Sen tulee työskennellä mahdollisimman itsenäisesti ja pitää oma-aloitteisesti yhteyttä ohjaajaan. Haun tulee olla kuhunkin maastoon soveltuvaa ja huomioida kuviolla, peittävyydellä ja etenevyydellä eri maasto- ja tuuliolosuhteet. Lisäksi haun tulee olla riittävän laajaa. Koira ei saa takertua maajälkiin eikä puurtaa. Hakuluoveissa koiran tulee pitää yhteyttä ohjaajaansa ja totella täydentävää ohjausta. Yksi spinonen arvostetuimmista ominaisuuksista on sen kyky pitää yhteyttä ohjaajaan raskaan metsästysreissun lopussakin.

Spinonen jalostuksessa tulee kiinnittää huomiota työskentelymotivaatioon, puutteellisen metsästys- tai työskentelyhalun omaavia koiria ei tulisi käyttää jalostukseen. Uinti- ja noutohalukkuuden tulee olla spinonelle luontainen. Luonteen heikkouksilla on vahva periytyvyys, ja virheiden korjaaminen on vaikeaa. Mainitut ominaisuudet ovat luontaisia, eikä niihin voi ratkaisevasti vaikuttaa koulutuksella.

Saadessaan riittävästi virikkeitä ja päästessään toteuttamaan luontaisia viettejään, spinone on kotioloissa mitä miellyttävin perheenjäsen, joka tulee erinomaisesti toimeen myös lasten ja muiden koirien kanssa.

Terveys ja luonne

Spinone on muiden käyttökoirarotujen tapaan varsin terve. Rodun yksilöiden luonteet ovat pääsääntöisesti avoimia ja tasapainoisia. Spinone on kotioloissa rauhallinen, mutta temperamentin pitäisi löytyä jahtiin lähdettäessä.

Spinonella on PEVISAssa lonkkakuvauksen raja-arvona C ja ”matadoripykälän” mukainen penturajoitus on 21 kuitenkin siten, että viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan. Lonkkakuvattujen koirien määrä on suhteellisen hyvä, samoin tulokset. Hieman horjuntaa on odotettavissa käytettäessä jalostukseen ulkomaisia koiria, joiden lonkkakuvattujen sukulaisten määrä on pieni. Rodulla esiintyy myös pikkuaivoataksiaa, mutta ataksiariskin voidaan katsoa olevan hallinnassa kehitetyn geenitestin ansiosta. Yksittäisillä koirilla on raportoitu mm. etupään nivelten nivelrikkoa, olkanivelen osteokondroosia, kilpirauhasen vajaatoimintaa, mahalaukunkiertymiä, epileptisiä kohtauksia ja yliherkkyyttä, mutta kokonaisuudessaan rodun terveys on hyvä.

Muita terveyteen vaikuttavia jalostuksessa huomioitavia asioita ovat mm. silmäluomen asentovirheet, hammaspuutokset, tulehdusherkkyys, pitkärunkoisuus ja pohjavilla, jotka vaikuttavat koiran alkuperäiseen käyttöön.

Huomiota on myös kiinnitettävä terveeseen ja sopusuhtaiseen käyttökoiran rakenteeseen, joka tulisi näyttelykehän lisäksi todentaa myös käytännön metsästyksessä. Näyttelyharrastuksen myötä rodussa on havaittavissa koirien fyysisen koon kasvua. SSK:n tietokannan näyttelykertomusten mukaan Suomessa on näyttelyissä esitetty yhä useampia rotumääritelmän mukaan korkeuden ylärajoilla ja sen yli olevia koiria. Italiassa jalostukseen pyritään valitsemaan keskikokoisia tai sitä pienempiä koiria. Fyysisen koon myötää myös painoa on tullut lisää, mikä lisää nivelten rasitusta.

Käyttöominaisuuksien jalostaminen vaikuttaa myös koirien luonteeseen. Spinonen tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, rauhallinen, luoksepäästävä, hyväntahtoinen ja helppo ohjata. Kaikenlainen arkuus, ylikiihkeys, hermostuneisuus ja aiheeton aggressiivisuus ovat vakavia virheitä. Koirat eivät saa olla luonteeltaan arkoja tai epäluuloisia, ja niiden toimintakyvyn pitäisi myös yllättävissä tilanteissa palautua kohtuudella. Myös eriasteinen paukkupelko on vakava virhe. Spinonen tulee olla ihmisiä kohtaan ystävällinen ja avoin.

Lähteet:

Spinonen jalostuksen tavoiteohjelma 2011–2015.
(http://www.saksanseisojakerho.fi/images/stories/pdf/JTOspinone2010.pdf)

Club Italiano Spinonin julkaisut (ks. www.spinone.fi, Artikkelit)

Bonasegale, C. Lo spinone barocco. Notiziario 17/2008. Club Italiano Spinonin julkaisuja.

Ceresoli, A. Lo spinone italiano e le razze affini. Ed. Artemide Milano, 1951.

Garaffini-Brianzi kirjeenvaihto 1950–1960-luvuilta

Scheggi, M. Lo spinone. Ed. Olimpia, Firenze 1996